

SPREHOD PO JUGOSLOVANSKIH
IN DRUGIH REVIJAH

Prispeli sta dve dvojni številki zagrebškega časopisa *Republika* (5–6 in 7–8), ki jo poleg glavnega in odgovornega urednika Velimira Viskovića urejajo še Branimir Donat, Tonko Maroević in Pavao Pavličić. Časopis poleg pretežno literarnih prispevkov objavlja tudi filozofske razprave in posamezne likovne priloge. V teh zvezkih so med opaznejšimi prispevki pesmi Slavka Mihalića, enega vodilnih sodobnih hrvaških pesnikov, objavljene ob njegovi šestdesetletnici. Razpravo o nekaterih vidikih Mihalićeve poezije pa je napisal Cvjetko Milanja. Med poezijo omenimo še pesmi Danijela Dragojevića in Antuna Šoljana. Izmed nove proze navedimo odlomek iz romana z naslovom *Nikogaršnja zemlja*, ki ga piše Tomislav Ketig, in novelo *Dvainsedemdeseto*, ki jo je napisal Nedjeljko Fabrio. Ta tudi v nadaljevanjih piše glasbene eseje, in sicer z naslovom *Maestro in njegov vajenec* v rubriki *Kronika*. To so prijetna razmišljanja o zagrebških glasbenih dogajanjih, pa tudi drugih, na primer o Beethovnovi *Missi solemnis*, ki jo je najprej v Ljubljani, potem pa še z nekoliko manj odobravanj v Zagrebu izvedla Slovenska filharmonija z Milanom Horvatom in Akademskim zborom Ivan Goran Kovačić. V obeh dvojnih številkah je dokajšen prostor namenjen kritičnim zapisom novo izšlih literarnih del. Tako lahko preberemo tudi oceno pesniške zbirke z naslovom *Slovar tišine* Aleša Debeljaka. Ocena je spod peresa Hrvoja Pejakovića, ki je med drugim zapisal: »Tu sem zelo malo govoril o ‚vsebini‘ Debeljakove poezije. Prepričan sem namreč, da ta ‚vsebina‘ v svojem prvem, manifestativnem sloju, v katerem bralec naleti na kopico natančnih izpovedi o samoti, obupu in stišanju, tudi ni tisto najpomembnejše, na kar bi bilo treba biti pri srečanju s to poezijo pozoren. Pravzaprav: kajpak je tisto, o čemer govorijo te pesmi, v določenem smislu bistveno, posebno v diahronem sozvezju – po Šalamunovem silo-

vitem avantgardnem obratu, s katerim je bil poetični jezik tako rekoč otet subjektu in pretvorjen v ‚belo čistino‘, na kateri so se besede prosto srečevale (včasih kajpada tako, da so ustvarjale tudi izpovedi s subjektivno perspektivo, ki pa je vendarle bila drugotna v razmerju do temeljnega ‚objektivizma‘ Šalamunove poezije), Debeljak pa se ponovno vrača k posamezniku, ‚svetobolje‘, o katerem govorijo njegovi stih, je neločljivo od izkušnje izdvojene, bogato senzibilne osebnosti. Vendar tisto najpomembnejše, kar se lahko naučimo iz jezika te poezije, kljub temu ni (pod pogojem, da vse to prebiranje ni v temelju napačno, kar je tudi zlahka mogoče) v nikakršni neposredni povezavi s tistim, o čemer nam pripoveduje. Kakor da so z ‚vsebino‘ zastavljene samo osnovne smernice, kot da je določena intonacija, vendar se vsebina v bistvenem smislu dojema kot stranska – bolj kot nanjo kaže jezik (idiolet) sam po sebi. Tole bi rad povedal: bralec bi se sam sebi zazdel smešen, če bi v zvezi s to zbirko postavil vprašanje, ali se pesnikovo osebno doživljanje sveta zares ujema s tistim, o čemer govorijo njegovi stih. Vendar položaj, v katerem je takšno vprašanje nemogoče zastaviti, nikakor ni sam po sebi razumljiv. Tu preprosto ne gre za kako irelevantno ‚iskrenost‘ – vsakomur, ki je le enkrat prebral kako pesem recimo Georga Trakla (na katerega Debeljakove pesmi s svojim razpoloženjem neredko spominjajo), je znana ta globoka, nedvoumna, zunaj slehernega intimizma utemeljena skladnost, po kateri si danes ne upamo niti vprašati. Debeljakova poezija potemtakem nema uprizarja vseobsežno spremembo v bistvu književnosti. Zdaj se zdi jezik celo tedaj, ko govori o najglobljih stvareh, kakor da bi samo še polzel po površini. Seveda je ta površina zanimiva, bogata, kultivirana, raznolika, natančno izražena. Vsak izmed nas odloča o tem, kakšno stališče bo zavzel do te spremembe, sam v zakritosti (potlačeni?) svoje osebne usode,« piše med drugim Hrvoje Pejaković v zagrebški *Republiki*.

*

Svetozar Koljević piše v 3. številki novosadskega Letopisa Matice srpske o dobrem in zlu v povestih Isaka Samokovlija. O petih pesniških zbirkah Miloša Komadina piše Mihajlo Pantić. Dragomir Popnovakov objavlja zanimivo razmišljanje o srbskem poreklu sodobnega ruskega književnika Vladimira Vojnoviča, znanega po njegovem romanu o vojaku Čonkinu, ki ga imamo tudi v slovenskem prevodu.

*

V dvojni številki trimesečnika Podium, ki izhaja v Schloss Neulengbachu, zasledimo primerjalno razpravo z naslovom *Biti, čutiti, misliti*, ki jo je o sodobni književnosti v Sloveniji in na Hrvaškem napisal Janez Rotar in v njej opozoril med drugim tudi na odmik od ideoloških shem v ustvarjanju. Ista številka je sicer polna pesniških in pripovednih prispevkov spod peresa slovenskih književnikov. V njej objavljajo France Filipič, Ni-

ko Grafenauer, Milka Hartman, Tone Kuntner, Ivan Minatti, Tomaž Šalamun in Pavle Zidar. Med kratkimi knjižnimi predstavitvami zasledimo tudi zapis o knjigi Janka Ferka in Petra Kerscheta *Zadnja možnost spoznati Avstrijo*. Ludwig Borner med drugim hvali reprezenativnost literarnih besedil, zbranih v tej knjigi, ki omogočajo solidno spoznavanje kulturne zavesti etničnih skupin na Koroškem. Gottfried Stix piše o pesniški zbirki Janka Ferka *Napisi na zid zemlje*, ki je izšla v italijanskem prevodu. Med temi zapisi omenimo še prispevek, ki ga je napisal Albert Janetschek o knjigi Aloisa Hergoutha z naslovom *Aloys & Aloise*.

*

V 9. številki bratislavskega Romboida piše Robert Kotian o liku ženske v slovaških romanih (*Ženska naša vsakdanja*). Tibor Žilka piše o poetiki humorja in satire. O sedmih dramah Petra Karvaša piše Zoltán Rampák.